

Van De Maesschalck Lieven, Coördinator Mobilab, Thomas More Kempen.

Referentie Koskinen, S.A., Hupli, M.A., Katajisto, J.B., Salminen, L., a, Graduating Finnish nurse students' interest in gerontological nursing—A survey study, *Nurse education today*, 32, 350-360

Datum 30/11/2012

Introductie

De interesse van studenten verpleegkunde om binnen hun opleiding een keuze te maken voor geriatrie, blijft in vele landen beperkt. Door de toenemende vergrijzing blijft de zorgvraag binnen deze patiëntenpopulatie echter groeien en bovendien vergt deze populatie ook een zeer gerichte aanpak/zorg met dito opleiding. Meer studenten tijdens hun opleiding kunnen laten kiezen voor gerontologische en geriatische leerinhouden¹ zou dus een meerwaarde zijn. Dit artikel toont aan dat de keuze van studenten kan beïnvloed worden.

De opleiding in Finland

In Finland worden de bacheloropleidingen verpleegkunde georganiseerd binnen de 'polytechnics' en dit in overeenstemming met de Europese richtlijnen. Er zijn 23 'polytechnics' die elk een verpleegkundig curriculum van 210 ECTS (voor ons gekend onder studiepunten) aanbieden. Daardoor duurt de studie verpleegkunde in Finland ook 3 en een half jaar. De opleiding bestaat uit twee derde theoretisch onderwijs en één derde klinisch onderwijs.

Doel van de studie

Het driedelig doel van dit onderzoek was het beschrijven van:

1. de interesse van studenten verpleegkunde in gerontologie
2. de factoren die de interesse van studenten kunnen verhogen
3. het aandeel studenten in het keuzetraject gerontologie binnen de opleiding

---

¹ In het verslag en de reflectie zal voor de leesbaarheid enkel de term gerontologie/gerontologisch gebruikt worden (gezien deze ruimer is dan de term geriatrie), terwijl er steeds naar zowel gerontologie/gerontologisch en geriatrie/geriatisch verwezen wordt.

Literatuuronderzoek

Het uitgevoerde literatuuronderzoek toont aan dat de meeste bachelor-verpleegkundigen hun eerste werkervaring binnen de gerontologische verpleegkunde verwerven, ook al wensten deze verpleegkundigen daar aanvankelijk niet te werken. De redenen waarom zij hier niet wensten te werken zijn de karakteristieken van het werk, het gebrek aan uitdaging en de beperkte carrièremogelijkheden. Daarnaast beschrijft de literatuur de negatieve houding van de verpleegkundige staf naar ouderen, de beperkte teamspirit op gerontologische verpleegeenheden, een lage waardering van het veld en terminale patiënten als redenen voor studenten om niet te kiezen voor gerontologie. Studenten die wel binnen gerontologische eenheden aan de slag willen, doen dit ten eerste omdat ze voelen dat ze onmiddellijk na het afstuderen aan de slag kunnen gaan. Er is namelijk een grote werkzekerheid. Bijkomende beïnvloedende factoren waren: hun eigen houding naar gerontologische patiënten, een goede positieve houding en goede teamspirit binnen gerontologische eenheden, goede leerervaringen en de vooruitgang binnen gerontologie. Daarnaast leert de literatuur ons dat meer gerontologisch inhouden in het curriculum een positieve invloed hebben op de kennis en attitude van de studenten verpleegkunde.

Onderzoeksmethode

Voor de uitvoering van deze studie werd gebruik gemaakt van een descriptief, cross-sectioneel studiedesign². Alle studenten verpleegkunde van drie scholen (n=254) werden tegelijk op het einde van het tweede semester van hun opleiding in 2009 bevraagd. De scholen werden niet ad random bepaald. Het ging dus om een selecte steekproef in functie van de haalbaarheid van de onderzoeker, omdat deze drie scholen in elkaars nabijheid en in nabijheid van de onderzoeker lagen. De drie scholen hebben wel een verschillende grootte en zijn in het zuiden van Finland gelegen. Dit onderzoek was door elke school goedgekeurd, gezien de anonimiteit van alle studenten gewaarborgd was. Er werd gebruik gemaakt van een zelf ontworpen en gevalideerde gestructureerde vragenlijst. De vragenlijst bestond uit 7 demografische variabelen en 82 gesloten vragen

---

² Descriptief = beschrijvend; cross-sectioneel = dwarsdoorsnede: dit betekent dat dat op een bepaald tijdstip een steekproef wordt onderzocht.

via een VAS³. Deze 82 vragen werden op basis van het literatuuronderzoek onderverdeeld in 8 thema's waarvoor een totaalscore werd berekend (bv. het thema interesse bestond uit 12 vragen). De vragenlijst werd uitgetest bij 20 studenten, waarna er slechts een paar kleine technische aanpassingen dienden te gebeuren. Deze data werden niet in de analyse opgenomen. De interne consistentie (via Cronbach's alpha) lag per thema tussen 0.61 en 0.93.

Resultaten

De respons op de vragenlijst bedroeg 72%, (183 studenten), waarvan 90% vrouwen. De gemiddelde leeftijd van de studenten bedroeg 25 jaar. Negentien van de studenten had een voorgaande opleiding binnen de gezondheidszorg genoten. Eenentachtig procent van de studenten had werkervaring binnen gerontologie (tussen 0 en 23 jaar werkervaring, met een gemiddelde van 11 maanden) en 47% had een binnen de opleiding gekozen voor specifieke gerontologische opleiding, terwijl 53% gerontologie geïntegreerd in andere cursussen kreeg aangeboden.

De studenten gaven niet duidelijk hun interesse in gerontologie aan, gezien de gemiddelde interesse 45,05 bedroeg (Dit is de gemiddelde score op de VAS schaal). Daarnaast bleek de initiële interesse om te gaan werken binnen de gerontologie ook laag te zijn (39,25), maar sloten de studenten niet uit om er later te gaan werken (52,25). Er bleek een statistisch significant verschil te bestaan tussen studenten met gerontologische werkervaring en studenten zonder gerontologische werkervaring ($p < 0,001$). Bovendien bleken deze studenten ook statistisch significant meer interesse te hebben om in dit domein te gaan werken ($p < 0,001$). Daarnaast bleken vrouwen ook meer interesse in gerontologie te vertonen dan mannen ($p = 0,022$). Tot slot: studenten die in de school een apart gerontologisch opleidingsonderdeel binnen de opleiding verwachtten, vertoonden duidelijk een hogere interesse dan studenten waarbij de gerontologische inhoud in andere opleidingsonderdelen zijn ingebouwd ($p = 0,018$). Binnen deze drie scholen bedroeg de gemiddelde omvang van het gerontologisch opleidingsonderdeel 4 studiepunten.

---

³ VAS (= Visuele Analoge Schaal): een 10cm lang lijnstuk, waarbij 0 stond voor volledig oneens en 100 voor volledig eens

De karakteristieken van gerontologie zijn geen bepalende factor om de interesse van studenten te verhogen. Studenten geven aan dat gerontologie hen moet uitdagen en begrijpbaar dient te zijn. Deze twee 'somvariabelen' werden gemeten via de VAS-schaal via de gemiddelde som van verschillende items. Welke items hieronder vallen, werd niet gerapporteerd. Studenten beseffen wel maar al te goed dat werken binnen een gerontologische afdeling fysiek veel van hen vraagt. Ze beseffen ook dat gerontologie niet hoog gewaardeerd wordt. Deze lage waardering beïnvloedt duidelijk de interesse in gerontologie. Oudere studenten kunnen deze waardering beter relativiseren en laten hierdoor hun keuze minder leiden. Mannen daarentegen houden veel meer rekening met deze waardering dan vrouwen. Ook studenten die geen gerontologische ervaring hadden, hielden hiermee meer rekening.

De kwaliteit van de lessen gerontologie binnen de opleiding verhoogt duidelijk de interesse van de studenten. Voor de opleiding bleek duidelijk dat een apart gerontologisch opleidingsonderdeel de interesse bij studenten positief stuurt. Studenten geven immers aan dat zij gerontologie belangrijk vinden en dat het een eigen opleidingsonderdeel verdient. De klinische praktijk beïnvloedt de interesse duidelijk op voorwaarde dat deze uitdagend is.

Daarnaast geven studenten ook aan dat een respectvolle houding voor ouderen, enthousiaste en gemotiveerde verpleegkundigen en een goede teamspirit op gerontologische eenheden hun interesse positief beïnvloedt. Tot slot zijn de uitdagingen in het werkveld én de carrièremogelijkheden twee factoren die hun interesse voor gerontologie kunnen verhogen.

Reflectie

Dit artikel toont aan dat de keuze van studenten kan beïnvloed worden, hetgeen op zich opmerkelijk is.

Deze studie sterkt mij in de overtuiging om te blijven pleiten voor de zichtbaarheid van gerontologische inhoud in het curriculum. Een apart opleidingsonderdeel blijkt een positieve invloed te hebben op de studiekeuze. Daarnaast dienen we te zorgen voor positieve ervaringen met gerontologie, zeker via stage. Het gericht kiezen én aanbieden van stageplaatsen waar studenten volop kansen krijgen binnen gerontologische settings

blijkt een echte meerwaarde te zijn. Maar belangrijker nog is dat deze studie aantoont dat de keuze van studenten beïnvloedbaar is. Als docent dienen we er immers voor te zorgen dat gerontologie uitdagend is, maar ook begrijpbaar. Gerontologie is immers zeer complex en vraagt veel inzicht gezien het multifactoriële. De Gerontologie wordt gekenmerkt door 'multi': de oorzaak van klachten is bijna altijd multicausaal en het antwoord is multidisciplinair, om maar twee elementen te benoemen. Studenten helpen bij het ontrafelen van deze relaties, vormt dan ook een belangrijke uitdaging om de inhouden begrijpbaar te maken. Een positieve sfeer creëren rond gerontologie en zorgen voor goede rolmodellen lijken eveneens essentieel.

Ook in België en Vlaanderen zijn er reeds verschillende studies uitgevoerd rond imago en gerontologische inhouden in het verpleegkundig curriculum⁴. Ook zij tonen aan dat we kampen met een imagoprobleem én met een beperkte zichtbaarheid van gerontologische inhouden. Laten we verder blijven timmeren aan een positief imago van gerontologie, gezien verouderen veel meer is dan enkel aftakeling en gemis. Een positieve benadering van het verouderen dat kan zorgen voor nieuwe uitdagingen. Een nieuwe opleiding zoals ouderencoach, die vertrekt vanuit de kracht van de oudere, kan hier zeker ook toe bijdragen. Laten deze goede voorbeelden inspirerend werken, gezien de hoge noodzaak aan gespecialiseerd gerontologisch personeel.

---

⁴ Bv. Deschodt, M., Dierckx de Casterlé, B., De Maesschalck, L., Milisen, K. (2008). Gerontologische/geriatrie zorgaspecten in de verpleegkundige bacheloropleidingen in Vlaanderen (België). Proceedings 31ste Winter-Meeting, Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie. Proceedings 31ste Winter-Meeting, Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie. Oostende, 22-23 februari 2008